

ВІДГУК ОПОНЕНТА

Ярмак Олени Миколаївни, кандидата наук з фізичного виховання і спорту, доцента, на дисертаційну роботу Кадієвої Маргарити Василівни «Організаційно-методичні умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями», представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт (01 Освіта/Педагогіка)

Актуальність обраної теми. Останнім часом в Україні ситуація із здоров'ям школярів молодшого шкільного віку значно погіршилася, спостерігається підвищення рівня загальної захворюваності та поширеності захворювань окремих органів і систем, а також стрімке зростання кількості дітей з емоційно-вольовими порушеннями. У школярів молодшого шкільного віку порушення емоційної сфери проявляються у недотриманні норм поведінки, неадекватності афективних реакцій, труднощах у побудові взаємовідносин з однолітками та дорослими, низькій мотивації до навчання, соціальній дезадаптації. Така негативна тенденція обумовлена, в першу чергу, зростанням інтенсивності впливу факторів екологічного та медико-соціального ризику, погіршенням структури харчування, зниженням ефективності проведення традиційних профілактичних заходів. Доцільними, на думку фахівців, у профілактиці та корекції подібних розладів є застосування засобів оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Разом з тим, ряд авторів зазначають про відсутність системи науково-методичної підтримки процесу залучення даної категорії дітей до профілактики та корекції порушень емоційно-вольової сфери особистості.

Питання впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями до сьогодні знаходиться в стадії розробок і не

відноситься до категорії вирішених. Враховуючи зазначене вище слід вказати на своєчасність і актуальність наукового дослідження, яке спрямоване на вирішення однієї з важливих проблем теорії і практики фізичного виховання – організаційно-методичне забезпечення оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями. У зв'язку з цим вибір теми, об'єкта та предмета дисертаційного дослідження є обґрунтованим і затребуваним.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження було проведено згідно з Планом науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016–2020 рр. за темою 3.15. «Теоретико-методологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення» (номер держреєстрації 0116U001630) та Планом науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 роки за темою 3.1. «Теоретичні та технологічні засади оздоровчо-рекреаційної рухової активності та здорового способу життя різних груп населення» (номер держреєстрації 0121U107534).

Внесок автора, як співвиконавця теми, полягав у розробці алгоритму, організації та проведенні дослідження, впровадженні результатів у практику. У спільних публікаціях здобувачеві належать формування напряму дослідження, аналіз спеціальної науково-методичної літератури та документальних матеріалів за темою дослідження, організація і проведення комплексних експериментальних досліджень, аналіз та інтерпретація отриманих даних, обґрунтування програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями та визначення організаційно-методичних умов її впровадження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. В дисертаційній роботі

достатньо обґрунтовано сформульовані наукові положення, висновки і рекомендації. Вірогідність наукових положень і висновків дисертаційної роботи забезпечується коректним застосуванням сучасних інформативних методів дослідження та достатньою кількістю досліджуваних. Логічне викладення матеріалу, його теоретична і практична інтерпретація, висновки і рекомендації підтверджуються результатами математико-статистичної обробки експериментальних даних. Представлені результати дисертаційної роботи М. В. Кадієвої мають внутрішню єдність, цілісно інтерпретують актуальність проблеми та підтверджують розроблену концепцію дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертантом уперше:

- теоретично обґрунтовано та розроблено програму оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, сформульовано мету та завдання, принципи, умови (організаційні, методичні), рівні впровадження (організаційний, діагностичний, програмно-методичний, контрольо-корекційний, інформативно-консультативний), засоби, критерії ефективності (покращення показників фізичного та психоемоційного стану, соціальної взаємодії та комунікації, вольових якостей, координаційних здібностей, підвищення інтересу до систематичного відвідування занять);

- виявлено фактори, що лімітують ефективність оздоровчо-рекреаційних занять дітей з емоційно-вольовими порушеннями, ключовими з яких є недостатній рівень кваліфікації та спеціальних знань у фахівців щодо роботи з дітьми з розладами емоційно-вольової сфери та складність в організації оздоровчо-рекреаційних занять для даного контингенту;

- визначено організаційні (наявність кваліфікованих фахівців для роботи з дітьми з емоційно-вольовими порушеннями, належний стан

матеріально-технічного забезпечення, співпраця з батьками дитини та організація з ними консультативно-просвітницької роботи) та методичні (створення повного програмного супроводу оздоровчо-рекреаційних занять та урахування можливості його корекції в залежності від умов впровадження, підвищення фахової компетентності та кваліфікації фахівців, методичний супровід фахівців, що працюють з дітьми з емоційно-вольовими порушеннями, підвищення педагогічної грамотності батьків з питань здоров'язбереження) умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями.

Практичне значення результатів дослідження має цінність для подальшого розвитку наукових знань в галузі теорії і методики фізичного виховання. Особливої уваги заслуговує сукупність наукових результатів щодо удосконалення системи оздоровчо-рекреаційних занять молодших школярів з емоційно-вольовими порушеннями. Отримані результати дослідження впроваджено в практику діяльності скеледрома «UP», ГО Спортивного клубу Гіперіон, у освітній процес підготовки студентів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, зокрема в начальний курс дисципліни «Оздоровчі види рухової активності», та студентів Національного університету фізичного виховання і спорту України, зокрема в начальний курс дисципліни «Фітнес та рекреація», що підтверджено відповідними актами впровадження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. За матеріалами дисертаційної роботи було опубліковано 11 наукових праць: серед яких 4 наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, 5 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації, та 2 наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Дисертаційна робота викладена на 230 сторінках тексту комп'ютерного набору

державною мовою. До них входять: анотація, перелік умовних скорочень, вступ, п'ять розділів, практичні рекомендації, висновки, список використаних джерел та додатки. Робота ілюстрована 24 таблицями та 6 рисунками, що полегшує сприйняття цифрових даних і тим самим розширює доказову базу.

У першому розділі «Стан проблеми залучення дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями до оздоровчо-рекреаційної рухової активності» на основі аналізу 291 джерела наукової та спеціальної літератури окреслено проблемне поле дисертаційної роботи. Дисертантом було встановлено недостатність наукового знання щодо впливу занять скелелазінням на емоційний та психологічний стан дітей.

У другому розділі «Методи та організація дослідження» представлений детальний опис методів і етапів дослідження, які спрямовані на вирішення завдань дисертаційної роботи, а також відомості про контингент учасників дослідження.

У третьому розділі «Характеристика фізичного та психоемоційного стану дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями» представлений детальний аналіз морфо-функціональних показників, встановлено вихідний рівень фізичної працездатності, фізичної підготовленості та розвиток координаційних здібностей, а також подано детальну характеристику емоційно-вольової сфери. Отримані результати стали підґрунтям для розробки авторської програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями, спрямованої на раціональну організацію рекреаційної діяльності дітей у вільний час, а також підвищення показників фізичного та психоемоційного стану.

У четвертому розділі «Оцінка ефективності програми оздоровчо-рекреаційних занять з використанням засобів скелелазіння для дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями та

організаційно-методичні умови її впровадження» Кадієва Маргарита Василівна визначила організаційні та методичні умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями та представила авторську програму з поетапним впровадження в практичну діяльність і детальним описом основних засобів і методів, які спрямовані на корекцію фізичного та психоемоційного стану. Отримані результати після впровадження даної програми вказують на її ефективність.

У п'ятому розділі «Аналіз і узагальнення результатів дослідження» охарактеризовано повноту отриманих результатів, розкрито практичну і теоретичну значущість проведеної роботи. Здійснено порівняльний аналіз отриманих результатів дослідження з відомими розробками інших авторів стосовно даної теми та отримано нові дані щодо проблеми, яка вивчалася.

Відповідність дисертації вимогам МОН України. Структура та обсяг основного тексту дисертаційної роботи, а також її оформлення відповідають вимогам МОН України. Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Загалом змістовна, цікава і корисна робота М. В. Кадієвої не позбавлена недоліків, які, на нашу думку, не мають принципового характеру і не заперечують теоретичних і методичних здобутків автора. Зокрема:

1. У другому розділі при описі антропометричних та фізіологічних методів дослідження автором вказано посилання на дані спеціальної літератури щодо вікових норм морфо-функціональних показників дітей молодшого шкільного віку. На нашу думку, для більшої наочності бажано було б представити вікові норми при описі цих методів.

2. У тексті третього розділу дисертаційної роботи автор порівнює показники фізичного стану дітей молодшого шкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери та нормотиповим розвитком, на

наш погляд, для більшої наочності подані порівняння слідуює представити у таблицях.

Однак, вказані зауваження носять дискусійний характер і не знижують наукової цінності роботи та не заперечують її наукових результатів.

В рамках наукової дискусії хочеться отримати відповіді на наступні запитання:

1. У першому розділі Ви зазначаєте про суттєве збільшення кількості дітей з емоційно-вольовими порушеннями серед дитячого населення України. З чим, на Вашу думку, пов'язане суттєве збільшення кількості дітей з емоційно-вольовими порушеннями в Україні та світі за останні роки?

2. Оскільки впровадження засобів скелелазіння потребує спеціальної матеріально-технічної бази, скільки на сьогодні існує скеледромів в Україні і зокрема в Києві?

3. Однією із запропонованих методичних умов впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями є підвищення фахової компетентності фахівців та їх методичний супровід. Як, на Вашу думку, це можна реалізувати на практиці?

Загальний висновок. Дисертаційна робота М. В. Кадієвої «Організаційно-методичні умови впровадження засобів скелелазіння в оздоровчо-рекреаційну діяльність дітей молодшого шкільного віку з емоційно-вольовими порушеннями» є закінченою та актуальною науково-дослідною роботою. Зазначена дисертаційна робота містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати, наукову новизну, має теоретичне та практичне значення, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки

№ 759 від 31.05.2019) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор Кадієва Маргарита Василівна заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії наукового супроводження розроблення нормативів і стандартів фізичної підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

О. М. Ярмач

*Згідно з постановою
Засідання спеціалізованої
вченої ради при
Інституті фізичної культури та спорту
15.06.2022*